

Stockholms kommun genom

Stadsadvokat Mattias Sandberg
Stadsledningskontoret
Juridiska avdelningen
105 35 Stockholm

Dnr 311-204/2014

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad ./.. Stockholms kommun
angående **detaljplan för fastigheten Stockholm Mårtensdal 6 m.m. i stadsdelen Södra
Hammarbyhamnen i Stockholm**

Ni bereds tillfälle att slutföra talan i målet. Efter att parterna slutfört sin talan kan Mark- och miljööverdomstolen i flertalet fall meddela dom/beslut inom några veckor.

Ni ska inkomma med Er slutskrift **senast den 6 maj 2015**

Om Ni inte hör av Er inom den angivna tiden, kan Mark- och miljööverdomstolen komma att avgöra målet ändå.

Mari Berggren
Telefon direkt kansli 08-561 675 50

Bifogas, aktbilaga 12

Dok.Id 1208298

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

Svea hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen
Box 2290
103 17 STOCKHOLM

SVEA HOVRÄTT
060207

INKOM: 2015-04-20
MÅLNR: P 9935-14
AKTBIL: 12

Stockholm den 20 april 2015

Mål nr P 9935-14

**AB FORTUM VÄRME SAMÄGT MED STOCKHOLMS STAD ./. STOCKHOLMS STAD
ANGÅENDE DETALJPLAN FÖR FASTIGHETEN STOCKHOLM MÅRTENSDAL 6 M.M.
I STADSDELEN SÖDRA HAMMARBYHAMNEN I STOCKHOLM; SLUTFÖRANDE AV
TALAN**

Såsom ombud för Fortum Värme samägt med Stockholms stad AB ("Fortum") får vi härmed bemöta Stockholms stads ("Stadens") yttrande av den 5 februari 2015 samt slutföra vår talan i Mark- och miljööverdomstolens mål P 9935-14.

1. FORTUMS INSTÄLLNING TILL STADENS YRKANDEN

- 1.1. Fortum motsätter sig Stadens förstahandsyrkande om att Fortums överklagande ska avslås. Fortum vidhåller sitt förstahandsyrkande om att detaljplanen ska upphävas. Skulle Mark- och miljööverdomstolen finna att detaljplanen i sin helhet inte ska upphävas kan Fortum såsom ett andrahandsyrkande acceptera Stadens andrahandsyrkande om att byggnadshöjden på den högre byggnaden sänks och att detta regleras i planbestämmelserna. Det är dock av stor vikt för Fortum att de invändningar som Fortum har anfört mot detaljplanens utformning, så som den såg ut vid tiden för överklagandet, blir ordentligt prövade så att avgörandet i detta mål inte förlorar sitt prejudikatvärde.
- 1.2. Vidare är Fortum tveksamt till utrymmet mellan högsta tillåtna byggnadshöjd och högsta tillåtna totalhöjd i Stadens andrahandsyrkande, och vad som kommer att inrymmas däri. Fortum befarar att det kan komma att inrymma ventilationsanordningar och tilluftsintag, vilket vore olämpligt i förhållande till rökplymen från Hammarbyverket, och att det kan komma att inrymma anordningar som medför att människor vistas i utrymmet, exempelvis utsiktsplattformar. Fortum skulle därför vilja att Staden får tillfälle att också medge följande tillägg i planbestämmelserna avseende höghuset: Utrymmet mellan högsta tillåtna byggnadshöjd och högsta tillåtna totalhöjd får endast

inrymma master och tekniska anordningar, dock inte tilluftsintag och andra ventilationsanordningar.

2. PÅVERKAN PÅ LUFTKVALITETEN

- 2.1. Avseende luftkvaliteten så hänvisar Staden i sitt yttrande till SLB:s luftkvalitetsutredning av den 10 augusti 2012, och den slutsats som Staden presenterade i Planbeskrivningen s. 36. Fortum har sedan tidigare anförts att Stadens slutsats är felaktig. Nämnda PM konstaterar endast att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid riskerar att överskridas på höjder över 120 meter. Det nämns ingenting i PM:n om på vilka höjder en rökgaspolymer kommer att träffa höghuset. Den slutsats som anges i Planbeskrivningen på s. 36 och som Staden citerar i sitt yttrande har således inte något stöd i nämnda PM.

3. PLANFÖRSLAGET MEDFÖR RISK FÖR SKADA OCH OLÄGENHETER FÖR MÄNNISKORS HÄLSA GENOM EXPONERING FÖR MILJÖSTRESSORER

- 3.1. Staden anger i sitt yttrande att den hälsorisk som rökpolymer kan ge upphov till är kopplad till om gränsvärdet för miljökvalitetsnormer överskrids. Miljökvalitetsnormer är dock inget absolut mått på vad som utgör en acceptabel påverkan på människors hälsa. Vid en bedömning ska hänsyn tas till enskilda personer som kan vara särskilt sårbara, exempelvis personer med känsliga luftvägar. De störningar som kan uppkomma verkar i förening såsom miljöstressorer. Således utgör buller, rökgaspolymerens åsyn, lukt och luftföroreningar samverkande faktorer som riskerar att påverka människors hälsa negativt. Oavsett om höghuset ska användas för bostadsändamål eller som arbetsplats ska denna samlade påverkan tas i beaktande. Utifrån det perspektivet har Fortum angett att Stadens utredning är bristfällig. Detta bemöts inte av Staden, som i sitt yttrande endast behandlar varje påverkan för sig. Fortum anser här att Staden saknar en helhetsbild.
- 3.2. Staden hänvisar, avseende sin bedömning att eventuell påverkan inte innebär någon betydande olägenhet för människors hälsa, till att ventilationsintagen ska placeras på en nivå om +96 meter över nollplanet och ha ett intag mot sydväst, bort från Hammarbyverket. Ventilationsintagets placering på en lägre höjdnivå och vänt bort från Hammarbyverket har dock inte reglerats i planbestämmelserna. Fortum anser att Staden här bör förbinda sig till nyss nämnda lägre höjdnivå och placering och om det är så att Mark- och miljööverdomstolen accepterar Stadens andrahandsyrkande bör planbeskrivningen även kompletteras med detta tillägg.
- 3.3. Fortum vill också här anmärka att luftföroreningar kan förekomma på en lägre nivå än rökpolymer. Stadens uppfattning om att det är en obefogad farhåga att byggnadens utförande kan bli så otätt att rök och lukt kan tränga in stämmer inte. Även byggnader som betraktas som täta, har en viss genomträngning.

- 3.4. Vad gäller olägenheter i form av buller håller Fortum visserligen med om att byggnadens konstruktion kontrolleras i samband med byggskedet. Detaljplanen måste dock utformas så att detaljplanen kan genomföras på ett lämpligt sätt.
- 3.5. Staden citerar i sitt yttrande SLB-analys LVF 2007:33 och anger att utredningen inte redovisade någon slutsats huruvida en påverkan från rökplymen kan innebära en olägenhet. Det av Staden anförda talar för att den påverkan som Hammarbyverket kan medföra är otillräckligt utredd. Beslutsunderlaget är således bristfälligt.

4. BEHOVET AV EN MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

- 4.1. Staden anger i korthet att Staden anser att detaljplanen inte kan antas medföra så betydande miljöpåverkan att en MKB borde ha upprättats. Fortum ifrågasätter detta mot bakgrund av vad Fortum tidigare anført beträffande den otillräckliga utredningen av olägenheter från Hammarbyverkets skorsten och att en alternativredovisning hade kunnat belysa huruvida riskerna är godtagbara i förhållande till de skyddsåtgärder som hade kunnat vidtas för att undvika dessa.

5. OLÄGENHETER FÖR FORTUMS VERKSAMHET

- 5.1. Fortum har tidigare i detalj redogjort för Fortums konkreta planer på att utveckla sin verksamhet vid Hammarbyverket. Fortum anser att hänsyn ska tas till dessa planer, då en detaljplan som motverkar genomförandet av dessa riskerar att påverka hela Stockholms stads framtida energiförsörjning negativt. Vidare har Fortum anført att verksamheten i viss mån kan komma att utökas inom ramen för befintliga tillstånd, med ökad risk för olägenheter för de som vistas i höghuset som följd. Detta bemöts inte överhuvudtaget av Staden.
- 5.2. Staden har i sitt yttrande anført att det inte kommer att uppstå några olägenheter från Fortums verksamhet gentemot höghuset. Fortum anser inte att staden kan ge någon sådan garanti och att detta inte kommer skydda Fortum ifrån framtida eventuella förelägganden enligt miljöbalken (1998:808) m.m. vilket är vad Fortum vill undvika.

6. EUROPEISKA KONVENTIONEN ANGÅENDE SKYDD FÖR DE MÄNSKILGA RÄTTIGHETERNA OCH DE GRUNDLÄGGANDE FRIHETERNA (EKMR)

- 6.1. Staden har invänt att Fortums resonemang om EKMR får betydelse först om det visar sig att Stadens bedömning är felaktig. Att möjligheten för en enskild att utkräva skadestånd enligt EKMR inträder först när en överträdelse kan konstateras och när de nationella rättsmedlen är uttömda, innebär inte att EKMR:s regler endast blir aktuella i det läget. EKMR är implementerad i den svenska lagstiftningen och ska således tillämpas också inom ramen för det svenska rättssystemet. Fortum menar att egendomsskyddet, måste vägas in i bedömningen redan vid prövningen av en detaljplan för att det inte ska trädas

för när. Inte efteråt, när skadan redan har inträffat. Fortum anser att Staden har en mycket snäv syn på när och hur egendomsskyddet ska beaktas och anser att för att undvika att man orsakar att egendomsskyddet påverkas negativt bör det beaktas redan på planeringsstadiet. Detta är även i enlighet med skyldigheten enligt plan- och bygglagen (2010:900) att ta hänsyn till befintliga omständigheter och bebyggelse.

- 6.2. Staden anför att Staden har gjort en bedömning av vad som utgör en oacceptabel påverkan, eller risk för påverkan, på Fortums legitima förväntningar och egendomsskydd. Fortum anser att denna bedömning är felaktig och att Staden dessvärre inte har haft tillräckligt med beslutsunderlag för att kunna göra en sådan bedömning.
- 6.3. Sammanfattningsvis anser Fortum att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva detaljplanen utifrån Fortums förstahandsyrkande. Om så inte kan ske ska en noggrann prövning av Stadens andrahandsyrkande ske.

För Fortum, dag som ovan

Pia Pehrson

Caterina Carreman

Pelle Stubelius